

Aarhundreder igennem den mægtige jydskke Adels, og hvilken betydelig Indflydelse det har havt paa den danske Historie, det behøver jeg ikke at minde det ærede Medlem fra Aarhus om. Og i den nyere Tid, da man skulde have Stænderinstitutionen indført, da var der ingen Tvivl om, at Sædet fra de jydskke Stænder maatte være Viborg. Da Landsstinget blev affattet, nærede man heller ingen Tvivl om, at Viborg maatte være Sædet for den jydskke Overret. Det ærede Medlem har været saa god at minde os om, at i den nyere Tid er der ogsaa kommet en Sindsfygeanstalt der. Det kunde synes at spille en mindre Rolle, men det er dog maaste et Moment, som kunde komme i Betragtning ved den Undersøgelse, som jeg om et Dieblit skal komme nærmere ind paa. Var der Tale om at vælge mellem to Byer, tror jeg, at Viborg havde ligesaa stort Krav paa Sympathi som Aarhus, og jeg tør vel ogsaa antage, at det vil kunne faae nogen Betydning, naar man ser Sagen alene fra Hensynet til Byerne, at Viborg maaste kan trænge mere til virkelige Beviser paa Sympathi end Aarhus. Aarhus kan til Nød være Sympathien foruden, thi den skal nok hjælpe sig selv frem. Men selvfølgelig beror det ikke paa, hvilken By man har mest Interesse for, hvilken By der er den skønneste, rigeste og interessanteste, ved Afgjørelsen af Spørgsmaalet om, hvor det vilde være naturligt at lægge et Arkiv for Sjælland. Det, som det der kommer an paa, er hovedsagelig, hvor det er hensigtsmæssigt at lægge et Arkiv. I den Henseende kan jeg gjentage, hvad der er sagt ved 2den Behandling, at der kan det ikke være af nogen afgjørende Betydning, om den ene Stad har mere Handel, Skibsfart, Industri end den anden, thi det har saare lidt at bethyde for et Arkiv. Det har for et Arkiv — forekommer det mig — langt større Betydning, hvorledes Sagen stiller sig i historisk Henseende. Med Hensyn til Fortidens Optegnelser, Fortidens Bevninger, tror jeg da ikke, at det kan bestrides, at man vanskeligt noget Sted i Sjælland vil kunde vente at finde et saa stort og værdifuldt Bidrag til et Arkiv som i Viborg og maaste dens Æmgen med. Dette følger af den Betydning, Viborg har spillet i den danske Historie, og det følger af, at den ogsaa som sagt har været Sæde først for Landsstinget og senere for Overretten, ikke at tale om de jydskke Provindsialstænder. Naturligvis, man kunde slytte disse Sager bort, men det er unægteligt forsaavidt bekvemmere at lade dem blive, hvor de ere, naar det kunde lade sig gjøre. Jeg tror nu forrigt, man maa have mere Betænkelse

ved en saadan Flytning, end ved den Flytning, det ærede Medlem hentydede til, naar der var Tale om at føre Arkivsager — for ikke at tale om Arkivpersoner — fra Kjøbenhavn over til de jydskke Egne. Denne Tale om Flytningen af Mennesker og Arkivsager, tror jeg ikke har stor Betydning. Om en Arkivembedsmand eller et Arkival skal gjøre Rejsen fra Kjøbenhavn til Aarhus eller fra Kjøbenhavn til Viborg, tror jeg virkelig har overordentlig lidt at bethyde. Men dernæst er Viborg et naturligt Centralpunkt og et naturligare Centralpunkt end Aarhus. At Viborg ligger mere i Centrum af Sjælland end Aarhus, kan ikke benegtes. Man maa vel egentlig sige, at Aarhus er excentrisk i samme Forstand, som man kalder Kjøbenhavn excentrisk, thi Aarhus ligger i Udkanten af Sjælland ligesaa godt som Kjøbenhavn ligger i Udkanten af Danmark. Vel er det sandt, at til Aarhus fører der Jernbaner, saavel Nord- som Syd- og ogsaa Vest- fra, men det kan jo ogsaa siges om Viborg, at dertil fører Jernbaner saavel Ost- som Vest- fra, og jeg fastholder stadig den Forventning, at man skal komme til Erkjendelse af, at det Naturlige er netop at gjøre Viborg til Centralpunkt for Jernbaneforbindelsen i Sjælland; jeg har den sikre Forventning, at man nok skal komme til Erkjendelse af, at man bør sætte det nordøstlige Sjælland i en saa let Jernbanefordivelse med Viborg som mulig, for derved at tilveiebringe den letteste mulige Forbindelse med det sydvestlige Sjælland. Den naturlige Udvikling gaar jo i Retning af, at lette Forbindelsen med Esbjerg og hele Sjælland, navnlig med det østlige og nordøstlige Sjælland. Men under denne Udvikling vil næppe nogen By kunde hamle op med Viborg, hvad dens centrale Beliggenhed angaar. Men naar man dernæst spørger om det videnskabelige og literære Liv, kan jeg gjerne give det ærede Medlem Ret i, at mangen en Gang er et materielt rigt Liv en naturlig Faktor i Udviklingen ogsaa af det høiere aandelige Liv, men man kunde iøvrigt ogsaa sige det Modsatte og sige, at et materielt Liv stundum kan kvæle eller i al Fald lamme og hindre et raskt aandeligt Liv. Man har jo set, at for en Tid har et materielt Liv kunnet tage et saadant Opsving, at i Virkeligheden et aandeligt Liv har vanskeligt ved at trives. Jeg skal ikke nævne Exempler, skjøndt jeg ikke tror, det er vanskeligt at paavise saadanne, men hvad jeg vil fastholde er, at naar der spørges, hvor man lettest kan vente at finde Betingelserne for Udviklingen af et aandeligt Liv, saa har det sin Betydning, at Viborg er denne gamle, historisk berømte By, saa har det sin Betyd-